767. SLAGER, SLACHTER, VLEESHOUWER, BEENHOUWER.

Persoon die vee doodt en het vlees verkoopt.

Slager is iemand die het slachten van dieren tot beroep heeft, of die zelf vee of geslachte beesten koopt en het vlees verkoopt. Thans vooral in N.-Nederl. het meest gebruikte woord.

Slachter is het volkswoord, maar wordt nog slechts weinig gebruikt; wanneer het staat tegenover *vleeshouwer*, duidt het soms de persoon aan, die alleen het vee doodt, zonder er handel in te drijven.

Vleeshouwer is in dat geval hij, die geslachte dieren koopt om ze in gedeelten te verkopen.

In sommige delen van Nederland, noemt men *vleeshouwer* hij, die rundvlees verkoopt en *slager*, die varkensvlees verkoopt.

Beenhouwer is de algemene benaming in Zuid-Nederland.

*De kok stond voor het aanrecht en kerfde als een **slager** de klompen vlees. Als de koe geen melk meer geeft, dan raakt ze aan de **slager**.*

*Is de koe gestorven? Erger... vader heeft ze deze morgen aan onze gebuur, de **slachter** Thomas, verkocht.*

*In november kwam Marten de **slachter** bij ons op het erf om de varkens te slachten, die de boer enige dagen later op de markt aan de **vleeshouwer** verkocht.*

768. SLAPEN, SLUIMEREN, DOMMELEN, SOEZEN, DUTTEN.

Slapen is de regelmatige of een gelijksoortige rust door verdoving van de zintuigen en geestvermogens ondergaan.

Sluimeren is licht of zacht slapen; het drukt uit, dat de zinsverdoving gedurig wordt afgebroken.

Dommelen is in een toestand tussen slapen en waken verkeren.

Soezen is half slapen, het geeft een onvolkomen zinsverdoving te kennen; het gebeurt onopzettelijk.

Dutten duidt meer een opzettelijk sluimeren aan; het is voor korte tijd slapen (buiten de gewone nachtrust).

*De duur van de dagelijkse slaap van de mens is in onze streken ongeveer acht uur; een derde van het leven wordt dus **slapende** doorgebracht. Ze was onwel, ze **sliep** slecht.*

*Ze leggen hem te bed en zien het krampende lijf van hun enigste jongen stilaan bedaren; nu **sluimert** hij. De kat die **sluimert** bij de haard.*

*De voerman zat te **dommelen** en te knikkebollen op het krat. Gij **dommelt** in halfsluimerende rust.*

*Neen, ze had niet geslapen, ze had alleen maar wat zitten **soezen**. Zij bleef met haar handen onder 't hoofd liggen **soezen**.*

*Na het middageten had ze haar vaste plekje om te **dutten**, op de sofa. Mama, voor haar theeblad, beknikte **duttend** een ander stuk van het Handelsblad.*

769. SPAREN, BESPAREN, OVERSPAREN, OVERLEGGEN, UITZUINIGEN.

Iets niet gebruiken, om er later genot van te hebben.

Sparen is gewoon zuinig met iets omgaan, zodat men er van overhoudt.

Besparen heeft betrekking op een bepaalde zaak, die men wil bewaren, om ze later te kunnen gebruiken.

Oversparen is door sparen bijeenbrengen en overleggen, van hetgeen men verdiend heeft besparen.

Overleggen drukt dit nog sterker uit; het onderstelt een overschot, dat men laat liggen om het in tijd van nood te gebruiken.

Uitzuinigen is door zuinigheid opgaren, besparen door zich ontbering te getroosten

*Zolang moeder leefde, heb ik haar met mijn huur trouw bijgestaan; het is eerst sedert haar dood, dat ik aan **sparen** kon denken. Emma liet de huishoudelijke geldzaken meer en meer aan Jeanne over, en 't meisje spaarde met hartstochtelijke ijver.*

*Van het karige loon, dat hij verdiende, wist hij altijd nog wat te **besparen**. Maak al die onkosten niet, ge kunt dat geld beter **besparen**.*

*Hij zou op deze wijze binnen drie jaren geld kunnen **oversparen**, genoeg om twee buffels te kopen.* (MULTATULI) *Deze hoopt spoedig zoveel **overgespaard** te hebben, dat hij de kosten van overtocht voor vrouw en kinderen zal kunnen voldoen.*

*Alsof men een kapitaal **overgelegd** had, waarvan men dan een paar honderd gulden rente kan maken. Gij begrijpt dat ik in twee jaar weinig heb **overgelegd**. Voor je oude dag wat **overleggen**.*

*Hij moest het nodige geld **uitzuinigen**, om gereedschap te kunnen kopen.*

770. SLIM, AALGLAD.

Slim is vlug van bevatting, schrander, vindingrijk en vooral vlug in het bedenken van hulpmiddelen en uitwegen.

Aalglad wordt in minder gunstige zin gebruikt en betekent dan : behendig in het vinden van uitvluchten, zodat men geen vat op hem heeft, hem niet van verkeerde handelingen overtuigen of tot het volbrengen van verplichtingen dwingen kan.

*Hij is niet **slim** genoeg, om iets te kunnen verbergen.*

*De vent is **aalglad**, hij heeft altijd uitvluchten.*

771. SMART, VERDRIET, LEED, HARTZEER.

Pijnlijke gemoedsaandoening.

Smart is een pijnlijke, grievende of bekommerende gewaarwording, die ons plotseling treft en hevig aandoet.

Verdriet duidt op een smart van langere duur; het is een onaangename stemming, die zich van ons meester maakt, wanneer iets onze geest kwelt.

Leed is het kwaad, dat ons smartelijk treft in ons gemoeds- of zieleleven; het doet ons dus korter of langer lijden.

Hartzeer is het leed dat vooral het hart treft; het is sterker dan *verdriet*, is meestal van langere duur en wordt ook meer in 't verborgen gedragen.

*Zo moet Abraham zijn zoon hebben geroepen, met een stem, doorweven van ingehouden **smart**. Er klonk uit haar woorden de herinnering ener doffe **smart**, die in berusting was weggewist.*

*Hij is van kommer en **verdriet** gestorven. Men kan duidelijk zien, dat hij veel **verdriet** heeft.*

*De vrouw, die diep gebukt zit onder het **leed**. Die in het prilst der jeugd reeds de ongunst ondervond van 't noodlot, en zo groots 't langdurig **leed** doorstond.*

*Ziek en gewond, maar nog meer van **hartzeer** lijdende. Gebukt onder **hartzeer**, slechts aan God bekend.*

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederduitsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen meedelen, opdat in een latere druk eventuële aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. C.

J. CAUBERGHE

NEDERLANDSE TAALSCHAT

BREPOLS

nederlandse taalschat

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS